Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. …/… o osobitných opatreniach v oblasti poľnohospodárstva v prospech najvzdialenejších regiónov Únie“

[KOM(2010) 498 v konečnom znení]

(2011/C 107/07)

Spravodajca: **José María ESPUNY MOYANO**

Európsky parlament (7. októbra 2010) a Rada (19. septembra 2010) sa rozhodli podľa článku 43 ods. 2 a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. …/… o osobitných opatreniach v oblasti poľnohospodárstva v prospech najvzdialenejších regiónov Únie“

KOM(2010) 498 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 3. februára 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 469. plenárnom zasadnutí 16. a 17. februára 2011 (schôdza zo 17. februára 2011) prijal 182 hlasmi za, pričom 9 členovia hlasovali proti a 11 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. **Závery a odporúčania**

1.1 Výbor navrhuje, aby sa do právneho základu spolu s článkom 42 ods. 1 a článkom 43 ods. 2 začlenil aj článok 349 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, keďže odkaz len na články týkajúce sa spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) nie je dostatočný na to, aby sa prijali špecifické opatrenia pre najvzdialenejšie regióny Európskej únie.

1.2 Výbor sa nazdáva, že z článku 18 ods. 2 písm. e) je potrebné vypustiť odkaz na „objemy“ a objasniť znenie tohto ustanovenia v súvislosti s odsekom 4 toho istého článku tak, aby sa umožnila primeraná pružnosť plánovania opatrení a činností, pričom sa stanoví, že každému opatreniu sa priradí príslušný finančný výkaz namiesto objemu, a tiež by sa mal vypustiť odkaz na stropy stanovené pre činnosti, keďže tie budú stanovené na úrovni opatrení.

1.3 Výbor sa domnieva, že pokiaľ ide o ochranu krajiny a tradičných vlastností poľnohospodárskej pôdy, a najmä zachovanie kamenných stien podopierajúcich terasy, pružný prístup, ktorý sa uplatňuje v prípade Madeiry v súvislosti s dvojnásobným zvýšením prostriedkov vymedzených na maximálne ročné sumy oprávnené na pomoc Únie stanovené v prílohe I nariadenia (ES) č. 1698/2005, by sa mal rozšíriť na ostatné najvzdialenejšie regióny.

1.4 Výbor usudzuje, že do článku 22 treba vložiť nový odsek, ktorým by boli veľké spoločnosti so sídlom v najvzdialenejších regiónoch oslobodené od zákazu prijímať štátnu pomoc určenú na úhradu poľnohospodárskeho poistenia.

1.5 Výbor sa zasadzuje za to, aby sa zvýšili finančné prostriedky pre odvetvie banánov v rámci programov POSEI (Programy špecifických riešení v súvislosti s odľahlosťou a ostrovným charakterom) s cieľom znížiť negatívny vplyv, ktorý má na príjmy producentov banánov zo Spoločenstva plánované zníženie colných sadzieb na dovoz tohto ovocia do EÚ.

1.6 Výbor sa nazdáva, že osobitný režim zásobovania sa musí navrhnúť pre každý región v závislosti od miestnej poľnohospodárskej výroby, pričom jej rozvoj nesmie byť obmedzený príliš vysokou pomocou na zásobovanie výrobkami, ktoré sa vyrábajú aj lokálne.

2. **Úvod**

2.1 Na najvzdialenejšie regióny sa uplatňuje osobitný prístup tak, ako sa uznáva v článku 349 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, v ktorom sa stanovuje, že vzhľadom na osobitné vlastnosti a požiadavky týchto regiónov je potrebné prijať osobitné opatrenia na stanovenie podmienok na uplatnenie zmlúv a spoločných politík na uvedených územiach. V súčasnosti sa v článku 349 Zmluvy o fungovaní EÚ uvádza deväť regiónov, ktoré patria trom členským štátom:

— Guadeloupe, Francúzska Guyana, Martinik, Réunion, Svätý Bartolomej a Svätý Martin (Francúzsko);

— Azory a Madeira (Portugalsko);

— Kanárske ostrovy (Španielsko).

2.2 Pokiaľ ide o spoločnú poľnohospodársku politiku (SPP), najvzdialenejšie regióny majú k dispozícii osobitné opatrenia obsiahnuté v programoch POSEI, ktorých hlavnými nástrojmi sú:

— opatrenia na podporu miestnej výroby;

— osobitný režim zásobovania zameraný na zníženie nákladov na zásobovanie určitými základnými komoditami;

— sprievodné opatrenia určené najmä na prispôsobenie SPP osobitnému charakteru najvzdialenejších regiónov.

2.3 Osobitné opatrenia pre oblasť poľnohospodárstva v najvzdialenejších regiónoch sa po prvý krát prijali v roku 1991 pre francúzske zámorské departementy (POSEIDOM) a v roku 1992 pre Kanárske ostrovy (POSEICAN), Azory a Madeiru (POSEIMA). V roku 2001 sa upravili nariadenia POSEI, pričom sa zmenil osobitný režim zásobovania a najmä spôsob výpočtu podpory v rámci tohto režimu. V rámci tejto úpravy sa stanovilo prijatie nových opatrení na podporu miestnej výroby a zmena platných opatrení.

2.4 V roku 2006 bol režim POSEI podrobený dôležitej reforme, v rámci ktorej sa všetky tri nariadenia POSEI spojili do jedného, t. j. nariadenia Rady (ES) č. 247/2006. V tomto nariadení sa stanovila nová metóda plánovania, ktorá spočíva v decentralizácii navrhovania a zmien programov POSEI, ako aj ich riadenia a monitorovania, pričom tieto úlohy boli prenesené na príslušné orgány členských štátov. Nový režim stanovil pružnejšie riadenie lepšie prispôsobené miestnym potrebám a zjednodušenie postupov zmeny týchto programov. Táto úprava režimu POSEI odzrkadlila aj reformu SPP z roku 2003, ktorá sa týkala režimov priamej podpory pre poľnohospodárov, a to tak, že sa zohľadnil osobitný charakter poľnohospodárstva v najvzdialenejších regiónoch, ktoré boli vyňaté z rozsahu pôsobnosti úprav a oddelenia podpory.

2.5 Nariadenie Rady (ES) č. 247/2006 bolo neskôr viackrát zmenené a doplnené, aby sa zohľadnili reformy v odvetví cukru a banánov z roku 2006, ako aj hodnotenie stavu SPP, keď sa do programov POSEI presunul rozpočet zodpovedajúci opatreniam na priamu podporu, ktorá sa pred tým riadila podľa nariadenia Rady (ES) č. 1782/2003, ako aj ďalšie presuny priamej podpory, ktoré sa uskutočnili v rokoch 2007 a 2008.

2.6 V súčasnosti môžeme konštatovať, že programy POSEI sú ekvivalentom prvého piliera SPP pre najvzdialenejšie regióny a že je potrebné udržať ich nástroje pomocou adekvátnych finančných prostriedkov.

3. **Zhrnutie návrhu Komisie**

3.1 V prvom rade treba uviesť, že táto zmena a doplnenie nariadenia Rady č. 247/2006 zodpovedá potrebe prispôsobiť ho nedávnemu vývoju právnych predpisov, a najmä nadobudnutiu účinnosti Lisabonskej zmluvy s následným zavedením postupu spolurozhodovania pre spoločnú poľnohospodársku politiku. Preto treba rozlišovať medzi právomocami udelenými Komisii, ustanovenými v článku 290, aby na jednej strane mohla prijímať nelegislatívne akty (delegované akty) všeobecnej pôsobnosti, ktorými sa dopĺňajú alebo menia niektoré nepodstatné prvky legislatívneho aktu, a na druhej strane právomocami udelenými Komisii, aby mohla prijímať vykonávacie akty, ustanovenými v článku 291.

3.2 Táto zmena nariadenia sa tiež zameriava na prepracovanie a zmenu jeho štruktúry v záujme jasnosti a transparentnosti, aby sa jeho ustanovenia lepšie prispôsobili poľnohospodárskej realite režimu POSEI.

3.3 V tomto novom nariadení sa explicitnejšie uvádzajú hlavné ciele, ktoré sa v rámci režimu POSEI sledujú a zdôrazňuje sa hlavná úloha programov POSEI. Do textu nariadenia sa ďalej zaviedli určité ustanovenia týkajúce sa plánovania, ktorého cieľom je pružnejšia úprava programov, a teda lepšie prispôsobovanie sa potrebám najvzdialenejších regiónov.

3.4 Ďalej sa navrhuje niekoľko veľmi konkrétnych zmien:

— rozšírenie možnosti spätného vývozu miestne spracovaných výrobkov z výrobkov, ktorým bola poskytnutá pomoc na základe osobitného režimu zásobovania bez vrátenia výhody, na francúzske zámorské departementy;

— zvýšenie maximálneho stropu na financovanie osobitného režimu zásobovania v prípade najvzdialenejších regiónov Francúzska a Portugalska bez toho, aby sa zvýšil celkový rozpočet;

— do textu nariadenia sa zaraďuje povinnosť uviesť v programoch spôsob stanovenia výšky pomoci pre miestnu poľnohospodársku výrobu.

3.5 Okrem toho sa spresnilo, že osobitný režim zásobovania sa musí navrhnúť pre každý región v závislosti od miestnej poľnohospodárskej výroby, pričom jej rozvoj nesmie byť obmedzený príliš vysokou pomocou na zásobovanie výrobkami, ktoré sa vyrábajú aj lokálne.

3.6 Nový návrh nariadenia neobsahuje zmeny týkajúce sa zdrojov financovania, ani zmeny intenzity financovania, v každom prípade sa dôležité zmeny týkajú štruktúry, a nie podstaty nariadenia.

4. **Všeobecné pripomienky**

4.1 Poľnohospodárstvo najvzdialenejších regiónov je významnou súčasťou miestneho hospodárstva, pokiaľ ide o zamestnanosť, a taktiež dôležitou oporou miestneho agropotravinárskeho priemyslu, ktorý je najdôležitejšou časťou priemyselnej výroby týchto regiónov.

4.2 Pre poľnohospodársku výrobu najvzdialenejších regiónov je však príznačná veľká zraniteľnosť spôsobená najmä problémami, ktoré vyplývajú zo vzdialenosti, veľkosti miestnych trhov, ich rozdrobenosti, nepriaznivých klimatických podmienok, malej veľkosti podnikov alebo nízkej úrovne diverzifikácie plodín. Tieto faktory prispievajú k značnému znižovaniu jej konkurencieschopnosti v porovnaní s kontinentálnou výrobou. Okrem toho, miestne poľnohospodárstvo je vo veľkej miere závislé od vonkajších trhov, a to pokiaľ ide o dodávky surovín, ako aj uvádzanie výrobkov na trh, v zemepisných podmienkach veľmi vzdialených od zdrojov dodávok y od trhov.

4.3 Vo väčšine najvzdialenejších regiónov sa poľnohospodárska výroba vyznačuje veľmi výrazným rozdielom medzi poľnohospodárstvom zameraným na vývoz a poľnohospodárstvom zameraným na zásobovanie miestnych trhov. Výroba určená na vývoz však musí čeliť konkurencii výroby z krajín svetového trhu (Stredozemie, Latinská Amerika atď.), ktoré tiež predávajú svoju výrobu na európskom kontinente, a to za nižšie ceny a za čoraz priaznivejších podmienok, čo je výsledkom postupnej liberalizácie režimu obchodovania s poľnohospodárskymi výrobkami v EÚ.

4.4 Odvetvie banánov v Spoločenstve je príkladom znepokojujúceho postupného znižovania ochrany hlavných produktov najvzdialenejších regiónov určených na vývoz. Európska únia podpísala 15. decembra 2009 v rámci Svetovej obchodnej organizácie multilaterálnu dohodu o obchodovaní s banánmi, v ktorej sa stanovilo zníženie cla na 176 € za tonu, ktoré sa v rokoch 2017 až 2019 zníži na 114 € za tonu. Navyše boli podpísané dohody o pridružení s Kolumbiou, Peru a krajinami Strednej Ameriky a pravdepodobne v blízkej budúcnosti bude podpísaná dohoda o pridružení s Ekvádorom. V týchto dohodách sa stanovuje ešte väčšie zníženie colných sadzieb od roku 2020, a to vo výške iba 75 € za tonu.

4.5 Reforma režimu POSEI z roku 2006 mala pozitívny vplyv na lepšie prispôsobenie režimu osobitným podmienkam poľnohospodárstva najvzdialenejších regiónov a zároveň priznala vnútroštátnym a regionálnym orgánom väčšie právomoci pri vytváraní programov, čo by zúčastneným stranám umožnilo priamejšie sa podieľať na vymedzovaní podporných opatrení.

4.6 Navrhovaná zmena prináša väčšie zosúladenie ustanovení nariadenia so súčasným fungovaním režimu a väčšiu pružnosť pri prispôsobovaní programov potrebám každého regiónu.

4.7 Pokiaľ ide o zosúladenie s Lisabonskou zmluvou, Komisia vynaložila veľké úsilie, aby určila pomer medzi delegovanými aktmi a vykonávacími aktmi a nezmenila pritom platné ustanovenia, a tak zabezpečila zachovanie súčasného fungovania režimu, hoci jej návrh je trochu unáhlený, keďže nezohľadňuje všetky informácie zatiaľ ešte neznámeho obsahu nariadenia, ktoré ustanoví nové postupy komitológie.

5. **Konkrétne pripomienky**

5.1 Nariadenie POSEI v súčasnosti vychádza z dvojitého právneho základu: z dvoch článkov týkajúcich sa spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) Zmluvy o fungovaní Európskej únie (bývalé články 36 a 37) a osobitného článku týkajúceho sa najvzdialenejších regiónov (bývalý článok 299 ods. 2). V návrhu reformy nariadenia sa však právny návrh obmedzuje na nové články 42 a 43 ods. 2 týkajúce sa SPP a vynecháva sa nový článok 349 týkajúci sa najvzdialenejších regiónov. Jediný odkaz na články týkajúce sa SPP nie je dostatočný na to, aby sa prijali špecifické opatrenia pre najvzdialenejšie regióny, keďže osobitný článok je právnym základom pre všetky ustanovenia, ktoré sa týkajú výnimočnosti ich podmienok spojených s ich vzdialenosťou.

5.2 V článku 18 sa navrhujú nové ustanovenia, ktorými sa stanovuje povinný obsah programov POSEI predložených príslušnými vnútroštátnymi orgánmi. Pri výklade niektorých z týchto ustanovení však vznikajú pochybnosti. Malo by sa vypustiť písmeno e) článku 18, pretože toto ustanovenie nie je jasné a navyše zbytočné, pretože sa v ňom opakuje to, čo sa uvádza v odseku 4 toho istého článku, keďže pre každú činnosť sa upresňujú podmienky pomoci a výrobkov. Zaradenie objemov ako povinného prvku opatrení je skôr komplikáciou než pomocou; každé opatrenie obsahuje niekoľko činností a z praktického hľadiska nie je užitočné odkazovať pri popise opatrení na objemy. Vymedzenie maximálneho stropu pre každú činnosť v článku 18 ods. 4 nie je potrebné a znižuje pružnosť riadenia, keďže už je stanovená pomoc pre každú činnosť, ako aj príjemcovia činnosti.

5.3 Pokiaľ ide o ochranu krajiny a tradičných vlastností poľnohospodárskej pôdy, a najmä zachovanie kamenných stien podopierajúcich terasy, v niektorých najvzdialenejších regiónoch je tiež v dôsledku náročného terénu a vlastností pôdy potrebné stimulovať ochranu týchto vlastností vzhľadom ich zásadný význam pre tradičnú krajinu a riadnu ochranu pôdy. V článku 21 ods. 1 sa preto musí pružný prístup, ktorý sa uplatňuje v prípade Madeiry v súvislosti s dvojnásobným zvýšením prostriedkov vymedzených na maximálne ročné sumy oprávnené na pomoc Únie stanovené v prílohe I nariadenia (ES) č. 1698/200, rozšíriť na ostatné najvzdialenejšie regióny.

5.4 V niektorých najvzdialenejších regiónoch majú veľký význam kolektívne poistenia, ktorých podmienkou je uzavretie zmluvy s celým odvetvím. Skutočnosť, že veľké spoločnosti nemajú nárok na štátnu pomoc na uzavretie kolektívneho poistenia, spôsobuje zvýšenie poistného pre malých a stredných výrobcov a sťažuje udržateľnosť poistného systému. Treba si uvedomiť, že najvzdialenejšie regióny sa nachádzajú na malom území a v niektorých platia osobitné poistné ustanovenia pre ich plodiny, a bolo by vhodné podporovať, aby každé z malých odvetví mohlo ako celok uzatvoriť príslušné kolektívne poistenie.

5.5 Zníženie colných sadzieb stanovené v multilaterálnej dohode o obchodovaní s banánmi uzavretej v Ženeve už má negatívne dôsledky na predajné ceny banánov, a tým na príjmy producentov banánov zo Spoločenstva. Tento negatívny vplyv sa ešte zvýši v dôsledku dodatočného zníženia colných sadzieb, ktoré je stanovené v bilaterálnych dohodách podpísaných s krajinami Andského spoločenstva a Strednej Ameriky. S cieľom zmierniť výrazné zníženie konkurencieschopnosti banánov zo Spoločenstva, ktoré bolo spôsobené podstatným znížením colných sadzieb, je potrebné vypracovať kompenzačné opatrenia na minimalizáciu negatívneho vplyvu tohto zníženia prostredníctvom zvýšenia finančných prostriedkov pre programy POSEI, čo by umožnilo zachovať príjmy producentov banánov zo Spoločenstva.

V Bruseli 17. februára 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON